

Els estats d'alarma, excepció o setge

La possibilitat de declarar els estats d'alarma, d'excepció i de setge es troba prevista a l'article 116 de la Constitució espanyola i la seva regulació és establerta en la Llei Orgànica 4/1981, d'1 de juny, dels estats d'alarma, excepció i setge. El Govern de l'Estat podrà recórrer a la declaració d'un d'aquests estats quan circumstàncies extraordinàries facin impossible el manteniment de la normalitat mitjançant els poders ordinaris de les Autoritats competents. Les mesures que s'adoptin en el marc de qualsevol d'aquests estats extraordinaris seran les estrictament indispensables per assegurar el restabliment de la normalitat. Per als ens locals comporta sotmetre's a l'autoritat que en cada cas es designi per part del Govern de l'Estat com a responsable d'exercir les facultats extraordinàries que li siguin atribuïdes.

L'estat d'alarma

L'estat d'alarma serà declarat pel Govern de l'Estat mitjançant decret, per un termini màxim de quinze dies, prorrogables amb autorització del Congrés dels Diputats. El decret determinarà l'àmbit territorial d'aplicació. Per declarar l'estat d'alarma cal que es produeixi una de les següents alteracions greus de la normalitat:

a) Catàstrofes, calamitats o desgràcies públiques, com ara terratrèmols, inundacions, incendis urbans i forestals o accidents de gran magnitud.

b) Crisis sanitàries, com ara epidèmies i situacions de contaminació greus.

c) Paralització de serveis públics essencials per a la comunitat, en determinats supòsits.

d) Situacions de desabastiment de productes de primera necessitat.

Per la declaració de l'estat d'alarma totes les Autoritats civils de l'Administració Pública del territori afectat, els integrants dels Cossos de Policia autonòmics i locals i la resta de funcionaris i treballadors públics quedaran sota les ordres directes de l'Autoritat competent, per al que sigui necessari per a la protecció de persones, béns i llocs.

L'incompliment o la resistència a les ordres de l'Autoritat competent per part de funcionaris podrà comportar la suspensió immediata en l'exercici dels seus càrrecs. Si l'incompliment o la resistència fossin comesos per Autoritats, les facultats que siguin necessàries per al compliment de les mesures acordades podran ser assumides per l'autoritat competent.

L'estat d'excepció

L'estat d'excepció és declarat pel Govern de l'Estat mitjançant Decret, prèvia autorització del Congrés dels Diputats. El Decret haurà de determinar els efectes, l'àmbit territorial i la seva duració, que no podrà ser superior a 30 dies, prorrogables per un altre termini igual.

L'estat d'excepció pot ser declarat quan el lliure exercici dels drets i llibertats dels ciutadans, el normal funcionament de les institucions democràtiques, el dels serveis públics essencials per a la comunitat o qualsevol altre aspecte de l'ordre públic resultin tan greument alterats que l'exercici de les potestats ordinàries sigui insuficient per restablir-lo i mantenir-lo.

L'estat d'excepció pot facultar l'autoritat governativa per detenir qualsevol persona si ho considera necessari per mantenir l'ordre, per un màxim de 10 dies. Segons l'abast que se li doni, l'autoritat governativa, que en el supòsit que es planteja seria el Govern de l'Estat o un representant seu, pot adoptar mesures com ara ordenar inspeccions i registres domiciliaris i intervenir tota classe de comunicacions, intervenir i controlar tota classe de transports, limitar la circulació de persones i vehicles, delimitar zones de protecció o seguretat, suspensió de publicacions, emissions de ràdio i televisió, projeccions cinematogràfiques i representacions teatrals, segrest de publicacions, prohibir i dissoldre reunions, manifestacions, i vagues, ordenar la intervenció d'indústries o comerços, etc.

L'autoritat governativa podrà suspendre en l'exercici del seu càrrec els funcionaris o empleats públics que afavoreixin l'actuació dels elements pertorbadors de l'ordre. Així mateix, si s'observa l'existència de fets contraris a l'ordre públic que puguin ser constitutius de delictes, l'autoritat podrà decretar la presó provisional del presumpte responsable.

Els efectes sobre els ens locals de la declaració de l'estat d'excepció dependran de l'abast que hi doni el decret corresponent. La llei no explicita l'establiment de mesures especials de coordinació dels cossos policials, els efectes més destacats són la suspensió de drets fonamentals que permeten que l'autoritat governativa exerceixi les funcions de restabliment de l'ordre amb menys limitacions. En tot cas, per part dels governs locals no es pot realitzar cap actuació que obstaculitzi les accions de l'autoritat governativa, que disposa de poders excepcionals tant per suspendre funcionaris com per detenir persones.

L'estat de setge

Per a la declaració del l'estat de setge cal acord de la majoria absoluta del Congrés dels Diputats, a proposta exclusiva del Govern de l'Estat. El Congrés en determina l'àmbit territorial, durada i condicions. Aquesta fórmula es preveu per quan es produeixi o amenaci de produir-se una insurrecció o acte de força contra la sobirania o independència d'Espanya, la seva integritat territorial o l'ordenament constitucional que no pugui resoldre's per altres mitjans. La declaració podrà autoritzar tot allò previst per als estats d'alarma i excepció, a més de la suspensió temporal de garanties del detingut.

El Govern de l'Estat designarà l'Autoritat militar que sota la seva direcció haurà d'executar totes les mesures que procedeixin en el territori afectat.

Així mateix, la declaració d'estat de setge podrà determinar els delictes que durant la seva vigència restaran sotmesos a jurisdicció militar.

Les autoritats civils, incloses per tant les autoritats locals, continuaran en l'exercici de els facultats que no hagin estat conferides a l'Autoritat militar. Les autoritats civils hauran de donar a l'autoritat militar la informació que els sol·liciti.

Atès que la declaració d'estat de setge permet autoritzar tot allò previst per als estats d'alarma i excepció, es podria atribuir a l'autoritat militar la direcció i/o coordinació dels cossos policials locals i d'altres recursos municipals. Així mateix podria arribar a preveure's que la desobediència a l'autoritat militar per part de les autoritats civils sigui enjudiciada per la jurisdicció militar.